

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ กับงานอักษรศาสตร์

ทศพนธ์ นรทัศน์*

hs4hnl@msn.com

บทคัดย่อ

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (พ.ศ. 2466-2551) ทรงเป็นแบบอย่างของนักอักษรศาสตร์โดยแท้ ทรงสร้างสรรค์ผลงานทางด้านหนังสือ งานวิชาการภาษา และวรรณคดี อันเป็นงานด้านอักษรศาสตร์ ไว้เป็นจำนวนมากในบรรณพิภพ ประกอบด้วยพระนิพนธ์เกี่ยวกับพระราชวงศ์ 12 เรื่อง พระนิพนธ์แปล 3 เรื่อง พระนิพนธ์สารคดีเชิงท่องเที่ยว 10 เรื่อง และพระนิพนธ์บทความทางวิชาการ 1 รวมทั้ง ทรงรับเป็นพระอาจารย์สอนภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศส ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาหลายสถาบัน ทรงเปี่ยมด้วยพระวิริยะอุตสาหะในการสอนและถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์ ส่งเสริมสนับสนุนให้ศิษย์เรียนรู้จริง สามารถใช้ความรู้เป็นประโยชน์แก่ชีวิต และแก่ประเทศชาติ ตลอดจน ทรงพระกรุณาอุปถัมภ์การศึกษาของชาติเป็นอเนกประการ นับเป็นคุณูปการอย่างยิ่งต่อแวดวงอักษรศาสตร์ของประเทศไทยและของโลก สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย จึงได้ขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล “นราธิป” องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญวิกเตอร์ อูโก (Victor Hugo) อันเป็นเครื่องหมายเชิดชูเกียรติด้านอักษรศาสตร์ และรัฐบาลสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ทูลเกล้าฯ ถวายถวายเป็นอิสริยาภรณ์สูงสุดทางด้านศิลปะและอักษรศาสตร์

* นักวิชาการคอมพิวเตอร์ สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

บทนำ

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (พ.ศ. 2466-2551) ทรงสนพระทัยด้านอักษรศาสตร์มาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ และเมื่อทรงเจริญพระชนมายุขึ้น ก็ได้ทรงสร้างสรรค์ผลงานทางด้านหนังสือ งานวิชาการ ภาษาและวรรณคดี อันเป็นงานด้านอักษรศาสตร์ ทั่วไปเป็นจำนวนมากในบรรณพิภพ เป็นคุณูปการอย่างยิ่งต่อแวดวงอักษรศาสตร์ของประเทศไทย และของโลก ดังเป็นที่ประจักษ์เมื่อองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญวิกเตอร์ อุโก (Victor Hugo) อันเป็นเครื่องหมายเชิดชูเกียรติด้านอักษรศาสตร์ เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 (สิทธา พิณีภูวดล, 2545)

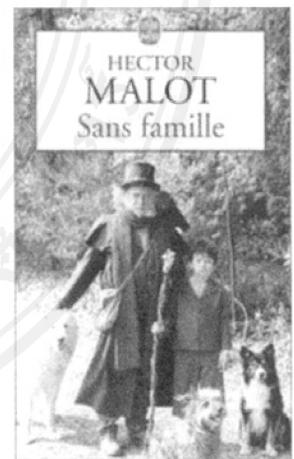
ความสนพระทัยด้านอักษรศาสตร์

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงสนพระทัยด้านการอ่านและการเขียนซึ่งเป็นพื้นฐานของอักษรศาสตร์ มาแต่เมื่อทรงศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนราชินี ได้ทรงอ่านหนังสือภาษาไทยเท่าที่จะทรงหาได้ แต่ในเวลานั้นหนังสือสำหรับเด็กยังมีน้อยจึงทรงอ่านหนังสือพิมพ์ ทรงจำได้ว่าทรงอ่านเรื่องสำหรับเด็กเรื่องหนึ่ง ซึ่งต่อมาเมื่อเสด็จไปศึกษาที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ก็ทรงได้อ่านเรื่องเดียวกันนี้เป็นภาษาฝรั่งเศส คือ เรื่อง “Sans Famille” หรือ “ไร้ญาติ” ของเอกเตอร์ มาโล (Hector Malot) ซึ่งต่อมาได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดยหม่อมหลวงสาย สนิทวงศ์ “ไร้ญาติ” เป็นเรื่องราวของเด็กกำพร้าคนหนึ่งที่ถูกเก็บมาเลี้ยงโดยครอบครัวชาวนาที่ยากจน และได้ถูกขายให้กับนักแสดงละครเร่ที่ตระเวนแสดงละครหาเงินไปตามเมืองต่างๆ โดยมีสุนัข 3 ตัวกับลิงอีกหนึ่งตัว เป็นนักแสดงอยู่ในคณะ จากจุดเริ่มต้น

ของชีวิตที่ผกผัน ความไม่ลงรอยกันของคนและสัตว์กลายมาเป็นความผูกพันอย่างมิตรที่ไม่อาจแยกจาก แต่ชะตาชีวิตหรือจะบันดาลเพียงความสุขชะตากรรมแห่งทุกข์ทำให้ทั้งหมดต้องพลัดพรากต่างต้องผจญกับภัยในชีวิตที่ซัดกระหน่ำตั้งคลื่นวิบากกรรมที่ถาโถมแต่ละชีวิตให้ต้องเจ็บช้ำระทมทุกข์ จนกระทั่งใครคนหนึ่งยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือให้ความสุขกับเรื่ออย่างที่ครอบครัวดี ๆ ครอบครัวหนึ่งจะมีให้ เมื่อ “เรมี” ได้รับสัมผัสอันอบอุ่นไม่นาน

ก็ต้องมีเหตุให้พลัดพรากจากความรักอีกครั้ง จนกระทั่งที่สุดผลของความดีและการมีความหวังอยู่ตลอดเวลา ได้ทำให้เขาได้พบกับสิ่งที่เขาตามหามาทั้งชีวิต... เรื่องราวของเรมี, โซลี-เกอร์ (ลิง) และสุนัข 3 ตัว และตัวละคร

สำคัญอื่นๆ ที่สลักกันเข้ามาในฉากละครชีวิตหรรษาปนทุกข์ระทม และด้วยกลวิธีการประพันธ์ของมาโล ทำให้นวนิยายเรื่องนี้เป็นวรรณกรรมเยาวชนคลาสสิกเรื่องเยี่ยมที่ไม่ควรพลาด (ไร้ญาติ, 2551)

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงเล่าไว้ในพระนิพนธ์ เรื่อง “แม่เล่าให้ฟัง” ความตอนหนึ่งว่า “ที่ ซองโซเลย์ (สถานรับเลี้ยงเด็ก) ข้าพเจ้าได้เรียน

ภาษาฝรั่งเศสวันละชั่วโมง หรือ 2 ชั่วโมง ซึ่งครูที่นั่นสอนให้พิเศษ มีหนังสือเด็กให้อ่านด้วย ตอนแรกอ่านไม่เข้าใจอะไรเลย เว้นแต่ชื่อคน อ่านๆ ไปก็ชักรู้เรื่อง แม่ (สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี) ก็เรียนภาษาฝรั่งเศสเหมือนกัน และครูที่สอนแนะนำให้อ่านหนังสือง่ายๆ ก่อน บางเล่มก็เป็นหนังสือเด็ก บางครั้งเลยมาอ่านหนังสือเล่มเดียวกันกับลูกสาว ข้าพเจ้าเลยมีโอกาสถามแม่บ้าง (*กัลยาณิวัฒนา, 2549ก: 182*)

เมื่อ พ.ศ. 2478 สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงเข้าศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนสตรีชื่อ École Supérieure de Jeunes Filles de la Ville de Lausanne ทรงเรียนภาษาเยอรมันและภาษาละตินด้วย ต่อมาใน พ.ศ. 2481 ทรงย้ายไปศึกษาต่อที่เจนีวา ในลักษณะของนักเรียนประจำที่ International School of Geneva ทรงสอบผ่านชั้นสูงสุดของระดับมัธยมศึกษาได้เยี่ยมเป็นที่ 1 ของโรงเรียน และที่ 3 ของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ณ ที่นี้พระองค์ท่านทรงอ่านหนังสือวรรณคดีมาก และทรงพบว่าทรงอ่านมีส่วนช่วยให้ภาษาฝรั่งเศสของพระองค์ดีขึ้น (*สรรพสามิต, 2550: 34*)

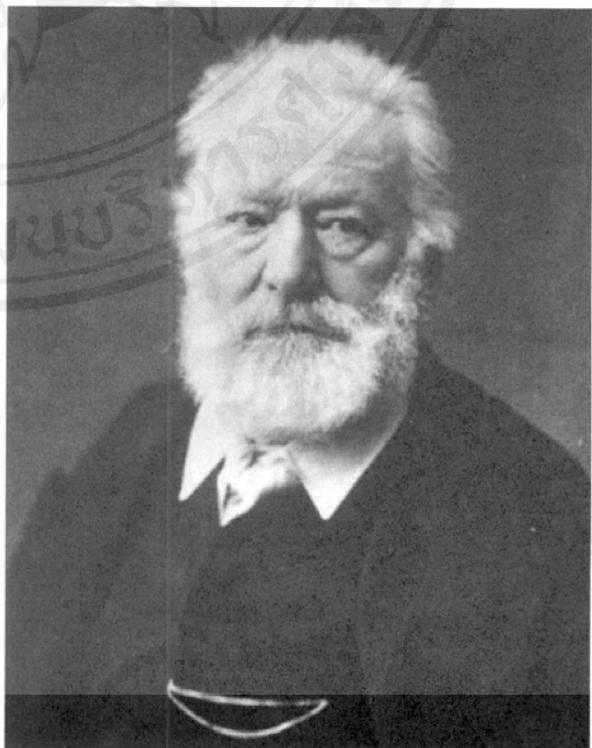
พ.ศ. 2485 ได้เสด็จเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยโลซานน์ในคณะวิทยาศาสตร์สาขาวิชาเคมี ทรงสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี และได้รับ Diplôme de Chimiste A เมื่อ พ.ศ. 2491 ในระหว่างที่ทรงศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยโลซานน์ ได้ทรงเข้าศึกษาหลักสูตรของสังคมศาสตร์-ครุศาสตร์ Diplôme de Sciences Sociales Pédagogiques อันประกอบด้วยวิชาต่างๆ ในสาขาวิชาการศึกษาวรรณคดี ปรัชญา และจิตวิทยา แม้เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีสาขาวิชาเคมีแล้ว ก็ยังทรงศึกษาวิชาวรรณคดีและปรัชญาต่อไปอีกด้วยความสนพระทัย (*วัฒนธรรม, กระทรง, 2550:10-11*)

งานวิชาการ ภาษาและวรรณคดี

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงลุ่มลึกในงานวิชาการ ภาษาและวรรณคดี ทรงเป็นครูโดยพระอริยาศัยมาตลอดพระชนม์ชีพ เมื่อทรงพระเยาว์ทรงเป็นครูของสมเด็จพระโสทรานุชาทั้งสองพระองค์ ทรงเป็นครูของพระสหาย เมื่อใครถามว่าโตขึ้นจะทรงเป็นอะไร ก็ทรงตอบว่าจะเป็นครูเมื่อทรงพระเจริญขึ้นก็ได้ทรงเป็นครูมีลูกศิษย์เต็มบ้านเต็มเมืองจริงๆ (*วิษณุ เครืองาม, 2551*)

เมื่อสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จนิวัติประเทศไทยใน พ.ศ. 2493 สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงทราบดีว่าพระธิดาโปรดการเป็นครู มาแต่ทรงพระเยาว์ ได้รับสั่งแนะนำให้ทรงงานเป็นอาจารย์ จึงทรงรับงานเป็นอาจารย์พิเศษสอนภาษาฝรั่งเศสที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2495 ขณะพระชนมายุ 29 พรรษา

การที่ต้องทรงสอนภาษาฝรั่งเศสในระดับมหาวิทยาลัยนั้น แต่แรกก็ไม่ถูกพระอริยาศัยนัก เพราะโปรดจะสอนเด็กในโรงเรียนมากกว่า แต่วิชา

ภาษาฝรั่งเศสและวรรณคดีฝรั่งเศสเป็นวิชาชั้นสูง เรียนกันในระดับมหาวิทยาลัย (วิชญ์ *เครื่องงาม*, 2551) ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนี้ พระองค์ท่านทรงสอน วิชาสนทนาภาษาฝรั่งเศส วิชาอารยธรรมฝรั่งเศส และวิชาวรรณคดีฝรั่งเศส โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะทรง เน้นวิชาสนทนาภาษาฝรั่งเศส และวรรณคดีฝรั่งเศส นิสิตที่ได้มีโอกาสเป็นศิษย์ล้วนปีติยินดีใน พระกรุณาธิคุณยิ่งนัก หลายคนรำลึกได้ว่าในวิชา วรรณคดีฝรั่งเศสทรงสอนผลงานของ Victor Hugo นักประพันธ์เอกของโลก สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ทรงสอนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนถึง พ.ศ. 2501 << *Victor Hugo (ค.ศ.1802 - 1885) กวีและ* นักประพันธ์เอกชาวฝรั่งเศส

ต่อมาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2505 มีแผน งานขยายหลักสูตรการสอนภาษาต่างประเทศหลายด้าน อันประกอบด้วยภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น และ รัสเซีย จำเป็นต้องมีผู้อำนวยการภาษาต่างประเทศ ในหน้าที่นี้ (*โครงการเฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์, 2551*) โดย ผู้อำนวยการนั้น ต้องกำกับดูแลและประสาน สาขาวิชาภาษาต่างประเทศที่จะพึงมีต่อไป ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ คณะบดี คณะศิลปศาสตร์ในขณะนั้น ได้มีโอกาสเข้าเฝ้า สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2512 ณ วังสระปทุม ได้กราบทูลให้ทรงทราบถึง โครงการขยายการศึกษาสาขาวิชาเอกด้านต่างๆ ใน ระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะในด้านภาษาต่างประเทศ มีปัญหาการขาดแคลนอาจารย์และผู้มีคุณสมบัติ เหมาะสม ที่จะเป็นผู้บริหารงานในสาขา และด้านการ สอนวิชาภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศส งานหัวหน้า สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศส และงาน ผู้อำนวยการภาษาต่างประเทศ

จากการที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มั่นใจ ในพระปรีชาสามารถ จึงขอพระราชทานพระกรุณาให้ ทรงรับงานสอนและงานบริหารในคณะศิลปศาสตร์ และด้วยพระกรุณาเป็นล้นพ้น พระองค์ท่านจึงทรงรับ

งานสอนและงานบริหารดังกล่าว โดยนอกจากทรง สอนภาษาฝรั่งเศส และวรรณคดีฝรั่งเศส แก่ นักศึกษาชั้นปีต่างๆ แล้ว ยังทรงดูแลหลักสูตร ดูแลการสอนของอาจารย์ทั้งชาวไทยและชาว ต่างประเทศ รวมทั้ง การปฏิบัติงานในสาขาวิชา ดังกล่าวด้วย ทรงจัดทำหลักสูตรปริญญาตรีภาษา และวรรณคดีฝรั่งเศสจนสำเร็จใน พ.ศ. 2516 เป็น หลักสูตรที่ผสมผสานความรู้ด้านภาษาและวรรณคดี ฝรั่งเศสเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม ทรงจัดระเบียบ การปฏิบัติงานของอาจารย์ในสาขาฝรั่งเศสและ ภาษาต่างประเทศอื่นๆ ให้ดำเนินไปอย่างมี ประสิทธิภาพ อาทิเช่น หลักเกณฑ์การวัดผลทาง การศึกษา การประเมินผลการสอนของอาจารย์ ทรงศึกษาค้นคว้า และติดตามความก้าวหน้าทาง วิชาการ ได้ทรงเสด็จดูงานและเข้าสัมมนาต่าง ประเทศอย่างสม่ำเสมอ ได้ทรงนำการจัดสัมมนา วิชาการ การริเริ่มงานใหม่ๆ อาทิเช่น การจัดสร้าง แบบทดสอบจัดระดับความรู้ภาษาฝรั่งเศสมาใช้ เพื่อจัดแบ่งนักศึกษาเข้ากลุ่มเรียนตามความสามารถ ของตน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงเป็นสถาบัน อุดมศึกษาแห่งแรกที่มีการทดสอบวัดระดับความรู้ ภาษาฝรั่งเศสสำหรับนักศึกษา และยังพระราชทาน แบบทดสอบมาตรฐานภาษาฝรั่งเศสสำหรับนักศึกษา ให้กับอาจารย์มหาวิทยาลัยต่างๆ นำไปใช้ในสถาบัน ของตนอีกด้วย

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ขณะกำลังทรงสอนภาษา ฝรั่งเศส ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พระองค์ท่านทรงอ่านหนังสือด้านภาษาศาสตร์จำนวนมาก รวมทั้งทรงอ่านและศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรม โบราณคดีต่างๆ โดยจะทรงแสวงหาหนังสือและเอกสารเกี่ยวกับประเทศนั้นมาศึกษาอย่างละเอียดก่อนเสมอ และระหว่างที่ทรงงานสอน ก็ได้ทรงร่วมกิจกรรมทางวิชาการหลายด้าน อาทิเช่น ทรงเป็นกรรมการสอบชิงทุน ก.พ. ไปศึกษาต่อต่างประเทศ ทรงเป็นประธานออกข้อสอบภาษาฝรั่งเศสในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ในปี พ.ศ. 2519 เมื่อพระราชกิจด้านอื่นๆ เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ จึงทรงลาออกจากตำแหน่งอาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ แต่ก็ยังเสด็จเป็นองค์บรรยายพิเศษต่อไปอีก นอกจากนี้ยังทรงรับเป็นองค์บรรยายพิเศษวิชาภาษาฝรั่งเศสในคณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อีกด้วย

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงสนพระหฤทัยศึกษาค้นคว้าตำราด้านการสอนภาษาและภาษาศาสตร์ เพื่อนำทฤษฎีใหม่ๆ มาปรับใช้กับปัญหาการสอนภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศสในมหาวิทยาลัยของไทย ได้ทรงพระเมตตาพระราชทานคำแนะนำ เกี่ยวกับการสอนภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศสแก่อาจารย์ในสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศสนานัปการ หลังพระราชทานคำแนะนำและข้อวิเคราะห์ ในการจัดทำและข้อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและแนวการสอนภาษาฝรั่งเศส ทำให้งานด้านวิชาการของสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เจริญก้าวหน้าเป็นลำดับ และทำให้อาจารย์ได้มีโอกาสปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ด้วยพระหฤทัยที่มุ่งมั่นในอันที่จะปฏิบัติพระราชกิจในหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีที่สุด และเพื่อการนี้ทรงเสียสละทั้งเวลา ความสะดวกสบาย ตลอดจนทรัพย์ส่วนพระองค์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ได้ทรงแสวงหาหนังสือและนิตยสารภาษาฝรั่งเศส พระราชทานให้เป็นสมบัติของคณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์

เพื่อให้อาจารย์และนิสิตสามารถติดตามเหตุการณ์ของโลกและวิชาความรู้ใหม่ๆ ในด้านต่าง ๆ

หลังจากที่ปฏิบัติงานด้านการสอนมาจนถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2521 ทรงได้รับการโปรดเกล้าฯ พระราชทานตำแหน่ง ศาสตราจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์

ต่อมาเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2523 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กราบทูลให้ทรงทราบปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ เพราะเป็นมหาวิทยาลัยที่อยู่ในจังหวัดห่างไกลและมีปัญหาเรื่องความปลอดภัย ก็ได้พระราชทานพระเมตตา เสด็จทรงบรรยายวิชาภาษาฝรั่งเศส วิชาควินิพนธ์ โดยประทับอยู่ในวิทยาเขตปัตตานี ดังเช่นอาจารย์อื่นๆ การเสด็จครั้งนั้นทรงสร้างขวัญและกำลังใจแก่คณาจารย์ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีโดยทั่วกัน

ในระหว่างที่ทรงปฏิบัติงานอาจารย์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้น คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กราบทูลเชิญเป็นองค์บรรยายพิเศษวิชาภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศสแก่นักศึกษาในสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศสระดับชั้นปีที่ 3, 4 ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2524 จนถึง พ.ศ. 2527 และได้พระราชทานเงินสมนาคุณที่มหาลัยวิทยาลัยเชียงใหม่ ทูลเกล้าฯ ถวายเนื่องในโอกาสที่ทรงได้มาสอนพิเศษแก่นักศึกษาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อซื้อตำราประกอบการเรียนเป็นประจำทุกปี ๆ ละ 2 ทุน

นอกจากจะทรงมีพระเมตตาแก่นักศึกษาแล้ว ยังได้พระราชทานคำแนะนำเกี่ยวกับการสอนภาษาและวรรณคดีแก่อาจารย์ในสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศสนานัปการ ทำให้งานด้านวิชาการของสาขาวิชาฝรั่งเศสของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เจริญก้าวหน้าเป็นลำดับ เป็นที่น่าพอใจยิ่งและเมื่อได้มีการก่อตั้งสมาคมฝรั่งเศสเชียงใหม่ ก็ได้ทรงพระกรุณารับเป็นนายกิตติมศักดิ์ของสมาคมด้วย

พระปรีชาญาณจากประสบการณ์ที่ทรงงานสอนภาษาฝรั่งเศสมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จึงทรงตระหนักถึงปัญหาความต่อเนื่องในการเรียนภาษาฝรั่งเศสระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ทรงริเริ่มก่อตั้งสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทยขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2520 เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนและการศึกษาวิจัยค้นคว้าอารยธรรมและวัฒนธรรมของประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสในทุกระดับและแขนงวิชา และเพื่อเป็นศูนย์กลางการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านวิชาการ สื่อการสอน วิธีการสอน และประสบการณ์ เป็นศูนย์ประสานงานการส่งเสริมความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างสถาบันต่างๆ เป็นศูนย์กลางการติดต่อกับองค์กรและหน่วยงานของไทยที่เกี่ยวข้อง (Services Culturels) องค์กรศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และ Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO) เป็นต้น รวมทั้งเพื่อส่งเสริมความสามัคคีและสวัสดิการของครูภาษาฝรั่งเศส พระองค์ท่านทรงดำรงตำแหน่งนายกิตติมศักดิ์ของสมาคมฯ トラบจนกระทั่งสิ้นพระชนม์ นับเป็นพระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นพ้นแก่สมาคมฯ นอกจากนี้ พระองค์ท่านยังได้พระราชทานความอนุเคราะห์แก่สมาคมฯ ในทุกทาง อาทิเช่น ทรงสนับสนุนการพิมพ์วารสารของสมาคม เพื่อเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ พระราชทานพระนิพนธ์บทความลงวารสาร

ทรงส่งเสริมให้สมาชิกครูได้เข้ารับการสัมมนา ดูงานและศึกษาต่อ เป็นต้น ทำให้การเรียนการสอนวิชาภาษาฝรั่งเศสและการวิจัยด้านภาษาฝรั่งเศสในประเทศไทยทั้งระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาเจริญรุดหน้าเป็นลำดับ

รัฐบาลสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้ตระหนักถึงพระราชกิจ ที่ได้ทรงปฏิบัติเพื่อความเจริญก้าวหน้าของการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศส และฝรั่งเศสศึกษา พระปรีชาสามารถอันเป็นเลิศ และที่ได้ทรงบำเพ็ญพระองค์เป็นแบบอย่างอันดีงาม จึงได้ถวาย

อิสริยาภรณ์สูงสุดทางด้านศิลปะและอักษรศาสตร์ คือ Croix de Commandeur des Arts et des Lettres เพื่อเฉลิมพระเกียรติ เมื่อเดือนมกราคม 2522 ต่อจากนั้น เดือนพฤษภาคม 2535 องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญวิกเตอร์ อูโก (Victor Hugo) ในฐานะที่ทรงปรีชาสามารถทางด้านอักษรศาสตร์ฝรั่งเศส ทรงได้รับเหรียญเป็นลำดับที่ 4 ซึ่ง 3 อันดับแรกเป็นชาวฝรั่งเศสทั้งสิ้น (มติชน, 2551) และเดือนตุลาคม 2540 รัฐบาลฝรั่งเศสตระหนักถึงพระกรณียกิจที่ได้ทรงสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสอย่างต่อเนื่อง จึงถวายอิสริยาภรณ์สูงสุดอีกสาขาหนึ่ง คือ Croix de Commandeur de l'Ordre National du Mérite

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงอ่านและศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรม โบราณคดี และประวัติศาสตร์มาโดยตลอด ในการเสด็จเยือนประเทศต่างๆ จะทรงแสวงหาหนังสือ และเอกสารเกี่ยวกับประเทศนั้นมาศึกษาอย่างละเอียดก่อนเสมอ

แม้กระทั่งเมื่อครั้งทรงเจริญพระชนมายุมากขึ้น ก็มิได้เป็นเหตุให้ทรงย่อท้อเบื่อหน่ายในการศึกษาหาความรู้จากการอ่านดังรับสั่งว่า “...หนังสือเป็นเพื่อนที่ดี เวลาเราอ่านหนังสือเราต้องอยู่ในความเงียบสงบ ทำให้เกิดสมาธิ จึงเป็นความสุขอย่างหนึ่งและเป็นการฝึกใจที่ดี ในทางปฏิบัติบางคนต้องทำงานหรือมีภารกิจมาก ก็หาเวลาสัก 5 นาที 10 นาทีก็พอหรืออ่านหน้าเดียวก็ยังดี...แต่ต้องระวังอย่าให้เกินไป...ขอให้พอดีๆ เอะ” และทรงฝากถึงการอ่านไว้ว่า “เมืองไทยเรามีกิจการพิมพ์และหนังสือมากมายเหลือเกิน ฉันทก็หวังว่าจะมีคนอ่านหนังสือให้มากสมกับที่มีการพิมพ์หนังสือออกมามากมายเช่นนี้” นอกจากนี้ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ยังทรงเป็นสมาชิกนิตยสารบางฉบับด้วย แม้บางครั้งทรงมีพระภารกิจมาก ทำให้ทรงมีเวลาในการอ่านน้อย จึงทรงคิดจะยกเลิกการเป็นสมาชิก “...แต่ก็ทำไม่ลง ...” (พระอัจฉริยภาพด้านการอ่าน, 2551)

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงศึกษาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อาทิเช่นภาษาฝรั่งเศส ภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน ภาษาลาติน ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์จนทรงพระปรีชาสามารถใช้ประโยชน์ได้ดียิ่ง ทั้งการเขียน การพูด สามารถรับสั่งได้อย่างคล่องถึง 4 ภาษา ประกอบด้วย ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และที่พอรับสั่งได้ประปรายอีก 2 ภาษา คือ

สเปน กับรัสเซีย (แถมสิน รัตนพันธุ์, 2549 : 218) ทรงเชี่ยวชาญในการแปลและการสอน ทรงพระเมตตาพระราชทานคำแนะนำ คำสอนและวิจารณ์ในการใช้ภาษาอยู่เนืองๆ (พระอัจฉริยภาพด้านพระนิพนธ์, 2551)

การเขียนและงานพระนิพนธ์

ในด้านการเขียน เมื่อพระชนมายุประมาณ 9 พรรษา สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ได้ทรงเริ่มออกวารสาร “รื่นรมย์” ทรงเป็นบรรณาธิการ ทรงเริ่มจากข้อสมุดธรรมดาด้วยราคาราว 10 สตางค์ เขียนด้วยลายมือ สมาชิกกองบรรณาธิการประกอบด้วยข้าราชการรุ่นเยาว์วัยเดียวกันในวังสระปทุมช่วยกันเขียน แต่ปรากฏว่าออกวางตลาดได้เพียงครั้งแรกและครั้งเดียวเท่านั้น นิตยสารเล่มนี้ก็มีเหตุต้องปิดตัวลงไปเพราะ “เหนื่อยเสียเหลือเกิน” นอกจากนี้สมเด็จพระบรมราชชนนีก็ได้ทรงสนับสนุนให้ทรงอ่านหนังสือภาษาอังกฤษ และเรียบเรียงเรื่องด้วย

พ.ศ. 2475 เมื่อสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงเจริญพระชนมายุครบ 70 พรรษา สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ “หลานรัก” พระองค์น้อยพระองค์โตก็ทูลเกล้าฯ

ถวายของขวัญแต่สมเด็จพระเจ้าอันเป็นที่รัก ของขวัญชิ้นนี้แตกต่างจากเด็กคนอื่นในวัยเพียง 10 ขวบที่สามารถจะสร้างสรรค์ให้สำเร็จลงได้ง่าย หากปราศจากเสียซึ่งความวิริยะอุตสาหะและหัวใจที่รักจริง

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงแปลหนังสือ นิทาน แล้วพิมพ์ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงแจกในวันประสูติ วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2475 หนังสือเล่มนั้นคือ “นิทานสำหรับเด็ก” ที่ประกอบด้วยนิทานสั้นๆ 13 เรื่อง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงพระนิพนธ์ไว้ว่า “สมเด็จพระแม่รับสั่งว่าในเมื่อข้าพเจ้าอ่านภาษาอังกฤษออก และรู้จักนิทานฝรั่งมาก น่าจะมาแบ่งให้เด็กไทยได้ทราบบ้าง” และ “วิธีแปลของข้าพเจ้าตอนนั้นคือ อ่านเรื่องให้เข้าใจเสียก่อน แล้วก็เล่าเป็นภาษาไทย ดังนั้นเรื่องที่ยาว 5-6 หน้า จึงเหลือเพียง 1-2 หน้า” ของขวัญชิ้นนี้ คงทำให้สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงพอพระราชหฤทัยอย่างยิ่ง (ปริทัศน์พิศมูมิวดี, 2551: 55)

ความสามารถด้านพระนิพนธ์ เป็นที่ประจักษ์จากผลงานอันประกอบด้วยพระนิพนธ์เกี่ยวกับพระราชวงศ์ 12 เรื่อง พระนิพนธ์แปล 3 เรื่อง พระนิพนธ์สารคดีเชิงท่องเที่ยว 10 เรื่อง และพระนิพนธ์บทความทางวิชาการ 1 เรื่อง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงตระหนักถึงความสำคัญของหนังสือ ซึ่งเป็นสื่อด้านความรู้สติปัญญาที่ดีที่สุด จึงทรงพระนิพนธ์ หนังสือที่รวบรวม

ข้อมูลอันทรงคุณค่าไว้จำนวนมาก สามารถใช้อ้างอิงและประกอบการศึกษาค้นคว้าเชิงศาสตร์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งทางด้านรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ปรัชญา ที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา กระจ่างชัดรัดกุม

ในฐานะที่ทรงสร้างสรรค์พระนิพนธ์มาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง ยาวนานและทรงได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวาง เมื่อ พ.ศ. 2545 สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย จึงได้ขอพระราชทานทูลเกล้าฯถวายรางวัล “นราธิป” แต่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

พระนิพนธ์ที่รวบรวม ณ ที่มีจำนวน 27 ชื่อเรื่อง แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้ดังนี้ (พระอัจฉริยภาพด้านพระนิพนธ์, 2551)

เกี่ยวกับพระราชวงศ์ พระนิพนธ์เกี่ยวกับพระราชวงศ์เหล่านี้ล้วนทรงคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์ของชาติ ข้อความในหนังสือสามารถใช้อ้างอิงในเชิงวิชาการ ทั้งด้านวิทยาศาสตร์และ/หรืออักษรศาสตร์ (วัฒนธรรม, กระทรง, 2551: 21) พระนิพนธ์เกี่ยวกับพระราชวงศ์ประกอบด้วย

1. จุฬาลงกรณ์ราชสันตติวงศ์ พระนามพระราชโอรส ธิดาและพระราชนัดดา
2. แม่เล่าให้ฟัง
3. พระราชธิดาในรัชกาลที่ 5
4. เวลาเป็นของมีค่า (Busy Fingers)
5. เจ้านายเล็กๆ - ยุวกษัตริย์
6. ไปรษณียบัตรเจ้าฟ้า (Postcard Games)
7. เจ้าฟ้าทหารเรือ พ.ศ. 2454 ถึง พ.ศ. 2458 (ค.ศ. 1911 ถึง ค.ศ. 1916)
8. ดราแผ่นดิน ตราราชสกุลและสกุล อักษรพระนาม และพระนามย่อ
9. สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลฯ และงานศิลปะ (Prince Mahidol and Art)
10. จดหมายเหตุชาวบ้าน ชาวสมเด็จพระเจ้าสวรรคตจากหนังสือพิมพ์ (Popular Chronicle From The Press, The Demise of the Princess Mother)

11. ส่งเสด็จสมเด็จพระเจ้า ประมวลเรื่องจากหนังสือพิมพ์

12. มหามกุฏราชสันตติวงศ์ พระนามพระราชโอรสธิดา พระราชนัดดา (พระนิพนธ์เล่มล่าสุด มีความหนากว่า 600 หน้า พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2547)

พระนิพนธ์แปล ได้สะท้อนให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถทางด้านภาษาศาสตร์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ สามารถเข้าใจทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศสได้อย่างลุ่มลึก จนถ่ายถอดจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งได้เป็นอย่างดีสมบูรณ์ทั้งในด้านความหมายและอารมณ์ของเรื่อง

1. นิทานสำหรับเด็ก
2. แม่เล่าให้ฟัง (ภาค 2)
3. ราชภิเษกพระเจ้ากรุงสเปน (Le Coronement Espagnol - The Spanish Coronation)

สารคดีท่องเที่ยว พระนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยว มีทั้งทรงนิพนธ์ด้วยพระองค์ทั้งเล่ม และทรงรวบรวมเรียบเรียงจากการที่ทรงแบ่งหน้าที่ให้ผู้ร่วมคณะตามเสด็จไปต่างประเทศเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้แสดงความคิดเห็นเมื่อได้ไปชมสถานที่ต่างๆ ทั้งในทวีปยุโรป อเมริกา แอฟริกา เอเชีย และตะวันออกกลาง โดยการเสด็จเยือนแต่ละครั้งได้ช่วยส่งเสริมสัมพันธไมตรี กระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศต่างๆ ให้แน่นแฟ้นใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น (มติชน, 2551) ทรงทำหน้าที่บรรณาธิการด้วยพระองค์เอง และภาพถ่ายจำนวนมากในหนังสือ บางภาพก็เป็นภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ อันแสดงถึงพระปรีชาสามารถในการถ่ายรูป ทรงแนะนำ กำชับช่างภาพจากสื่อมวลชนที่ตามเสด็จให้ถ่ายภาพในจุดที่สำคัญๆ ก่อนที่จะมีอิสระในการเลือกถ่ายภาพตามแง่มุมต่างๆ ที่ตนต้องการ พระนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยวบางเล่ม มีการนำเสนอทางวีดิทัศน์ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาอย่างยิ่ง

และบางเรื่องก็มีเพียงวีดิทัศน์เท่านั้น อาทิเช่น การเสด็จเยือนหลายประเทศในทวีปอเมริกาใต้ (วัฒนธรรม, 2551: 21) พระนิพนธ์เกี่ยวกับสารคดีท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1. หนึ่งโหลในเมืองจีน
2. ยูนนาน (Yunan)
3. สายอารยธรรมจีน : 7 ธานีแห่งอาณาจักรกลาง
4. จากโครีโอสู่โคเรีย : 8 วันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี
5. ภูฏาน : เกาะเขียวบนแผ่นดิน (BHUTAN : GREEN ISLAND ON LAND)
6. ที่ไซบีเรียหนาวไหม (IS IT COLD IN SIBERIA?)
7. ตุรกี : ดินแดนจักรพรรดิโรมันและสุลต่านออตโตมัน (TURKEY : LAND OF THE ROMAN EMPERORS AND OTTOMAN SULTANS)
8. ชินเจียงและกานซู : ภาพจากดินแดนสุดหล้าฟ้าเขียว (XINJIAN AND GANSU : PICTURES FROM FAR AWAY PLACES)
9. จีนตะวันออก ขึ้นเขา ลงทะเลสาบ เข้าวัด (EASTERN CHINA: MOUNTAIN, LAKE, TEMPLES)
10. จีนอีสานและเสฉวน : จากแดนแมนจูสู่ฮั่น

บทความวิชาการ ได้แก่บทความภาษาฝรั่งเศส ชื่อ Du bon et du mauvais usage มีเนื้อหา กล่าวถึงการใช้ภาษาฝรั่งเศสที่มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้อง และสามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง พิมพ์ครั้งแรกเป็นตอนๆ ในวารสารสมาคมนครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ปีที่ 1-7 ฉบับที่ 1-12 พ.ศ.2521-2527

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพระนิพนธ์บางเล่ม

1. จุฬาลงกรณราชสันตติวงศ์ พระนามพระราชโอรส ธิดาและพระราชนัดดา เป็นงานพระนิพนธ์ ชิ้นแรกในสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2500 ทรงแสดงพระประสงค์ไว้ในคำนำถึงมูลเหตุที่ทรงนิพนธ์ว่า “เมื่อข้าพเจ้าเป็นเด็กอยู่ต่างประเทศ มีความรู้สึกว่ามีพี่น้องมากเหลือเกิน จนจำไม่ได้ว่าใครเป็นใคร ได้รับกวนแม่อยู่เสมอด้วยคำถามเช่น “พี่น้องนี้เป็นลูกของใคร” ครั้นได้รับหนังสือ “มหามกุฏราชสันตติวงศ์” ก็ได้ใช้เป็นคู่มือตลอดไป ต่อมาได้เคยนึกอยากจะรวบรวมลำดับสันตติวงศ์พระราชวงศ์จักรี โดยไม่ทิ้งพระนามเจ้านายที่สิ้นพระชนม์ไปแล้ว แต่ไม่ทราบว่าจะเริ่มตอนไหน และไม่มีเวลาเพียงพอ เพราะเป็นเรื่องใหญ่เกินกำลัง...” ผลที่สุดแล้ว พระองค์ท่านก็ทรงรวบรวมและนิพนธ์เป็นหนังสือคู่มือเล่มหนึ่งของการศึกษาพระนามพระราชโอรส พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงปัจจุบัน (ปริทัศน์พิศภูมิมิวดี, 2551: 92)

2. แม่เล่าให้ฟัง แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาค 1 ‘แม่เล่าให้ฟัง’ พระราชประวัติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ. 2443-2481 และภาค 2 ‘แม่สนิทสนมสมาคมกับ...’ หนังสือเล่มนี้ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงคิดจะทำขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ในโอกาสที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จะเจริญพระชนมายุครบ

72 พรรษา อันที่จริงในเวลานั้นพระองค์ท่านตั้งใจจะให้มีส่วนที่เป็น ภาค 2 เท่านั้น เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจนิสัยใจคอของแม่ โดยทำความรู้จักกับ ‘เพื่อน อาจารย์ของแม่ และผู้ที่แม่นับถือ’ โดยอ่านคำแปลจากข้อความสั้นๆ ที่ตัดมาจากผลงานของท่านเหล่านั้น...แต่ภายหลังเมื่อได้รับอัลบั้มภาพเก่าๆ ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เมื่อครั้งที่ยังทรงพระเยาว์ พระองค์ท่านจึงได้เขียนพระราชประวัติเมื่อสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนียังทรงพระเยาว์ พร้อมด้วยภาพประกอบที่ทรงคุณค่าทางประวัติที่ศาสตร์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงกล่าวไว้ในบทส่งท้ายของหนังสือแม่เล่าให้ฟัง ด้วยข้อความที่สะท้อนถึงความรักความผูกพันที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงมีต่อสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อย่างหาที่สุดมิได้ ความว่า “ในที่สุดนี้ ขอให้แม่มีความสุขความสบายอย่าง ‘เรื่อยๆ’ ที่แม่เองชอบพูด และขอให้มียุชยืนนานตามที่สัญญาไว้ เพื่อที่จะให้ลูกสามารถเขียนหนังสือได้อีกหลายๆ เล่ม”

(กัลยาณิวัฒนา, 2549ก : 282)

3. เวลาเป็นของมีค่า(Busy Fingers) สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงพระนิพนธ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นในโอกาสที่ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเจริญพระชนมายุครบ 7 รอบ เนื้อหาพระนิพนธ์มีภาคภาษาอังกฤษประกอบด้วย

กล่าวถึง การใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่าของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ตั้งแต่ครั้งทรงพระเยาว์ ทรงเล่าถึงการเล่นและงานอดิเรกต่างๆ ตัวอย่างผลงานฝีพระหัตถ์ เช่น เครื่องกระเบื้อง เครื่องเคลือบดินเผา พระพุทธรูป ภาพปัก งานดอกไม้แห้ง ทรงเล่าถึงเบื้องหลังที่มาของงานฝีพระหัตถ์แต่ละชิ้น พร้อมมีภาพประกอบอันเป็นงานอดิเรกที่ทรงคุณค่างดงาม แสดงให้เห็นถึงความวิริยะอุตสาหะ ทรงทำสิ่งต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และมีใช้เพียงทำเป็นงานอดิเรกเท่านั้น แต่ยังทำเพื่อประชาชนและเพื่อการกุศลอีกด้วย (วัฒนธรรม, กระทรง, 2551)

4. เจ้านายเล็กๆ - ยุวกษัตริย์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงพระนิพนธ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

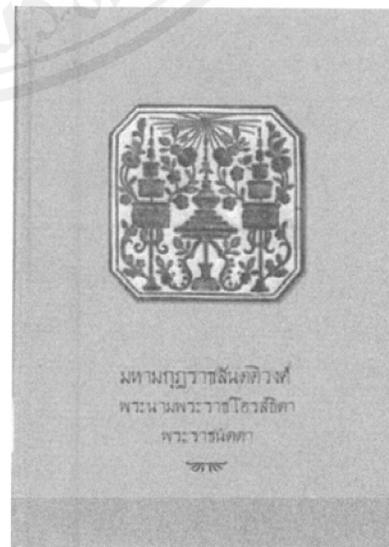

เสวยเล็ก ๆ - ยุวกษัตริย์
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

จะทรงเจริญพระชนมายุครบ 60 พรรษา โดยทรงเล่าพระราชประวัติเมื่อทรงพระเยาว์ของรัชกาลที่ 8 พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และรัชกาลที่ 9 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ควบคู่กันไป ซึ่งมีผู้คัดค้านว่าไม่ควรทำเช่นนั้น ไม่ควรให้พระราชกุมารเปรียบเทียบความรู้สึกของตนต่อพระมหากษัตริย์สองพระองค์นี้ ควรเขียนเป็นสองเล่ม แต่พระองค์ท่านก็ทรงยืนยันว่าแยกกันไม่ออก ทรงเป็นมากกว่าพี่น้อง ทรงเป็นเหมือนแฝดกันเลย และทรงเป็นเพื่อนที่รักกันมากกว่าเพื่อนอื่นๆ... พระองค์ทรงท่านกล่าวไว้ว่า เจ้านายเล็กๆ-ยุวกษัตริย์ ไม่ได้เป็นหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นหนังสือที่พี่เขียนให้น้องที่จะครบ 5 รอบ ในวันที่ 5 ธันวาคม 2530 เพื่อที่จะระลึกด้วยกันถึงทุกซุซสมัยที่เป็นเด็กและเยาวชนด้วยกัน โดยแบ่งให้ผู้อื่นได้ทราบด้วย หนังสือเล่มนี้แบ่งเป็น 3 ภาคใหญ่ๆ ภาคที่ 1 กล่าวถึงสมัยที่

ทั้งสองพระองค์ทรงเป็นเจ้านายเล็กๆ ภาคที่ 2 กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของพระองค์ที่เป็นยุวกษัตริย์ ภาคที่ 3 กล่าวถึงการเป็นยุวกษัตริย์จนถึงพระองค์น้องต้องมาเป็นยุวกษัตริย์ต่อไป จะอ่านได้หลายแบบ จะดูแต่รูปก็มีให้ดู เกือบ 800 รูป จะอ่านแต่ส่วนที่เป็นการเล่นสนุกๆ ก็ได้ หรือจะทำให้อยากศึกษาราชประเพณีต่อไป เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษกที่รัชกาลที่ 8 ไม่ได้ทรงเข้าพิธี จึงต้องมาประกาศเฉลิมพระปรมาภิไธยภายหลังเป็น “พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล” หรือจะทำให้อยากศึกษาปัญหาการเมืองของสภามัยนั้น ...” (กัลยาณิวัฒนา, 2549ข : คำนำ)

5. มหามกุฏราชสันตติวงศ์ พระนามพระราชโอรสธิดา พระราชชนัดดา นับแต่พระนิพนธ์เรื่อง “จุฬาลงกรณราชสันตติวงศ์ พระนามพระราชโอรส ธิดาและพระราชชนัดดา” พระนิพนธ์ชิ้นแรกในสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2500 ในอีก 47 ปีต่อมา (พ.ศ. 2547) มีความหนา 666 หน้า สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงสงขลานครินทร์ ทรงเรียบเรียงด้วยตั้งพระทัยจะให้ป็นหนังสือชุดเดียวกับจุฬาลงกรณราชสันตติวงศ์ พระนามพระราชโอรสธิดา และพระราชชนัดดา เนื้อหาของหนังสือแบ่งออกเป็น 4 บท คือ บทที่ 1 กล่าวถึง

รายละเอียดพระนาม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 บทที่ 2 เป็นตารางแสดงพระนามพระราชโอรส พระราชธิดาในรัชกาลที่ 4 รวม 82 พระองค์ มีคำอธิบายเกี่ยวกับพระนาม และพระอิสริยยศ บอกวันเดือนปีประสูติแบบสุริยคติ และปีนักษัตร พระนามพระมารดา วันเดือนปีที่สิ้นพระชนม์ รวมพระชนมายุ อีกทั้งบอกด้วยว่าเป็นต้นราชสกุลใด บทที่ 3 เป็นภาคผนวก รวบรวมเอกสารและข้อมูลสำคัญไว้อีก 10 เรื่อง การลำดับพระนามพระราชโอรสธิดา และพระราชนัดดา เรียงตามวันเดือนปีที่ประสูติโดยไม่แยกชายหญิง การสะกดพระนามอาจมีการใช้อักษรที่แตกต่างกันบ้าง แต่จะทรงตรวจสอบจากเอกสารต่างๆ ที่น่าเชื่อถือ และอธิบายเพิ่มเติมไว้อย่างละเอียดในดัชนีพระนามและพระรูปสะดวกต่อการค้นหาข้อมูล (วัฒนธรรม, กระทรวง, 2551) การที่ทรงศึกษารวบรวมและวิเคราะห์เอกสารเก่าเช่นนี้เอง ยิ่งทำให้ทรงคุ้นเคยอย่างยิ่งต่อพระบรมวงศ์ฝ่ายในผู้ทรงเป็นขัตติยนารีแห่งพระราชวงศ์จักรี ความนอบน้อมพระองค์ ยิ่งทำให้ทรงเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องมากขึ้น เพราะกระบวนการแสวงหาข้อมูลที่สำคัญประการหนึ่งคือการสัมภาษณ์ ดังนั้น จึงทรง “อาศัยทูลถามเจ้าฟ้าไปหลายพระองค์” (ปริทัศน์ภูมิวิถิ, 2551: 92)

6. นิทานสำหรับเด็ก สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาส

ราชนครินทร์ ทรงแปลและเรียบเรียงขึ้นจากนิทานฝรั่ง ขณะทรงดำรงพระยศพระองค์เจ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงมีพระชันษา 9 ปี เป็นงานพระนิพนธ์ของเด็กที่พระราชทานแก่เด็ก หนังสือเรื่องนี้เคยพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2475 และครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2539 สำหรับครั้งที่ 3 สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991 ได้รับพระราชทานอนุญาตให้จัดพิมพ์ ซึ่งมีการจัดทำภาพประกอบสีเพื่อให้เด็กๆ ได้สนุกสนานและเพลิดเพลินกับเนื้อเรื่องยิ่งขึ้น ภายในเล่มประกอบด้วยนิทานฝรั่งจำนวน 13 เรื่อง คือ (1) หมูสามตัว (2) พระเจ้าแผ่นดินไม่เสวยพระกระยาหาร (3) ผู้ชายที่ไม่ชอบงาน (4) ทำไมสุนัขจึงจอกจิงมีหางขาว (5) ตาเดียวสองตา และสามตา (6) ทำไมช้างถึงมีวง (7) ไก่แดง (8) พระอุทุมฺมชุมฉาย (9) เจ้าหญิงนอนหลับ 100 ปี (10) นางงามและหมี (11) เจ้าหญิง 12 องค์ (12) ดึก วิทิงตัว และแมว (13) หม้อแบ่งไอ้ต (วัฒนธรรม, กระทรวง, 2551)

7. ราชอาณาจักรพระเจ้ากรุงสเปน : พระราชนิพนธ์ภาษาอังกฤษในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงแปลเป็นภาษาฝรั่งเศส หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล แปลเป็นภาษาไทย (The Spanish Coronation by King Vajiravudh French translation by H.R.H. Princess Galyani Vadhana Thai translation by Mom Luang Pin Malakul)

The Spanish Coronation by King Vajiravudh นี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ตั้งแต่ดำรงพระอิสริยยศ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังกรุงแมดริด เมื่อเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2445 เพื่อร่วมในงานพระราชพิธีราชาภิเษกพระเจ้าอัลฟองโซที่สิบสามแห่งสเปน โดยทรงบันทึกไว้ในรูปของพระราชหัตถเลขา รวม 8 ฉบับ นับเป็นเอกสารที่มีความสำคัญมาก ซึ่งต่อมาพระองค์ได้ทรงใช้พระราชนิพนธ์นี้สอนภาษาอังกฤษให้แก่ นายจายวด (ปาณิ ไกรฤกษ์) ผู้เป็นพี่ชายของท่านผู้หญิง ดุษฎีมาลา มาลากุล และท่านผู้หญิงได้เก็บรักษาไว้ จนกระทั่งมีหอวิชาฐานุสรณ์เกิดขึ้น จึงได้นำมามอบให้หม่อมหลวง ปิ่น มาลากุล แปลความเป็นภาษาไทย ต่อมา สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แปลเป็นภาษาฝรั่งเศส โดยใช้ชื่อว่า Le Couronnement Espagnol จนเสร็จสมบูรณ์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์เผยแพร่ หนังสือนี้ทั้ง 3 ภาษาในเล่มเดียวกันครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2531 เนื้อหาที่ปรากฏในพระราชหัตถเลขา ทั้งต้นฉบับภาษาอังกฤษและฉบับแปลเป็นภาษาฝรั่งเศส นอกจากให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์แล้วยังแสดงถึงพระอัจฉริยภาพทางด้านอักษรศาสตร์ของทั้งสองพระองค์อันจะนำมาซึ่งประโยชน์ในการศึกษางานแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาฝรั่งเศสได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (วัฒนธรรม, กระจก, 2551)

8. ยูนนาน (YUNNAN) หนังสือแบ่งเป็นสองภาค ภาคที่ 1 กล่าวถึงการเดินทางของคณะที่ไปเยือนมณฑลยูนนาน ในระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน - 17 ธันวาคม พ.ศ. 2528 มีข้อมูลเกี่ยวกับมณฑลยูนนาน เขตสิบสองปันนา เต๋อหงต้าหลี่ และคุนหมิง พร้อมข้อสังเกต ความคิด และความรู้สึก สิ่งที่ได้พบที่น่าสนใจของคณะผู้เดินทาง ภาคที่ 2 เกี่ยวกับบทความวิชาการ สุนทรพจน์ ของ

หัวหน้าเขตสิบสองปันนา ดำเนินเมืองเม้า บทบรรยายต้อนรับภาษาไตลื้อ พร้อมทั้งการถอดความอย่างละเอียดบทความเกี่ยวกับภาษาไตลื้อและไตเหนือ เรื่องศิลาจารึกโก๊ะล่อฟง กำแพงเมือง พุทธศาสนา ในยูนนาน กำเนิดและวิวัฒนาการของอักษรไทย ท้ายเล่มมีภาษาต่างประเทศ (วัฒนธรรม, กระจก, 2551)

9. สายธารอารยธรรมจีน 7 ธานี แห่งอาณาจักรกลาง สายธารอารยธรรมจีน คือ บริเวณแม่น้ำสำคัญสองสายที่ไหลผ่านกลางประเทศจีน คือ แม่น้ำเหลือง (ฮวงโห) และแม่น้ำน้ำเงิน (แยงซี) หนังสือเล่มนี้ แบ่งเป็น 3 ภาค ภาคที่ 1 กล่าวถึงลักษณะภูมิประเทศ สถานที่ท่องเที่ยว ความรู้ทั่วไป ภาคที่ 2 กล่าวถึงพระราชดำริในงานเลี้ยงถวายพระกระยาหาร ณ เมืองต่างๆ และบทสัมภาษณ์ของวิทยุปักกิ่ง ภาคที่ 3 ประกอบด้วย บทความพิเศษเกี่ยวกับการศึกษา พุทธศาสนา สามก๊ก และอาหารจีน ความประทับใจ จากวัดและพุทธสถานบางแห่งของจีน มีภาพประกอบตลอดทั้งเล่ม (วัฒนธรรม, กระจก, 2551)

10. ที่ไซบีเรียหนาวไหม (IS IT COLD IN SIBERIA?) การเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พร้อมคณะ ระหว่างวันที่ 11 ถึง 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2532 ให้ความรู้เรื่องประเทศสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตโดยสังเขป อาทิเช่น ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ประชากร ที่พัก อาหาร สถานที่สำคัญ โดยเล่าการเยือนสถานที่สำคัญ สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ รายวันตามกำหนดการ อาทิเช่น ทรงเยี่ยมชม วิหารเซนต์บาชล์ พิพิธภัณฑสถานศิลปะตะวันออก พระราชวังเครมลิน วัดโนโวเดวิชี เวลินฮิลล์ เป็นต้น นอกจากนี้ในแต่ละสถานที่ที่ไปเยี่ยมชมจะมี "ความคิดเห็น" ของคณะผู้ร่วมเดินทาง พร้อมภาพสีประกอบทั้งเล่ม (วัฒนธรรม, กระจก, 2551)

สรุป

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงเป็นแบบอย่างของนักอักษรศาสตร์ ผู้เปี่ยมด้วยหัวใจนักปราชญ์อันประกอบด้วย สุ. สุตตะ (การฟังอย่างตั้งใจและเข้าใจ

หมั่นเพียรในการศึกษาอยู่เป็นนิจ) จิ. จินตะ (หมั่นคิด คอยเอาจิตตรองศึกษา ขวนขวาย ค้นคิดทุกมวลวิชา จนเกิดปัญญาแตกฉาน) ปุ. ปุจฉา (หมั่นถาม อันซึ่งเนื้อความที่สงสัยในทุกแห่ง ให้ผู้รู้ช่วยชี้แจง จนรู้แจ้งเห็นจริง) ลิ. ลิขิต (หมั่นเขียน เป็นเรื่องราว ทั้งมวล) ในความเป็นผู้นั้น ไม่เพียงแต่พระองค์ จะทรงรอบรู้อย่างลุ่มลึกเฉพาะพระองค์เท่านั้น หากแต่ทรงแผ่ความรู้เหล่านี้ไปยังคนทุกหมู่เหล่า โดยเฉพาะในรูปแบบของหนังสือต่างๆ ดังกระแส พระดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ถ้าฉันไม่เขียน ไม่ค้นคว้าแล้วใครจะทำ ฉันชอบค้นคว้าและเขียน อยู่แล้ว ยิ่งต้องค้นคว้าเรื่องเก่า สนุกมาก เพราะ ค้นไปเรื่อย ๆ ไม่จบสิ้น เจอเรื่องที่เราไม่รู้อีกมาก...” นอกจากนี้ พระองค์ท่านยังทรงรับเป็นพระอาจารย์ ในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ทรงเปี่ยมด้วย พระวิริยะอุตสาหะในการสอนและถ่ายทอดความรู้ แก่ศิษย์ ส่งเสริมสนับสนุนให้ศิษย์เรียนรู้จริง สามารถใช้ความรู้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตและแก่ ประเทศชาติ ตลอดจน ทรงพระกรุณาอุปถัมภ์ การศึกษาของชาติเป็นอเนกประการ นับเป็น พระกรุณาธิคุณด้านอักษรศาสตร์ที่จะตราตรึงใน ความทรงจำของชนชาวไทยและชาวต่างชาติสืบไป

บรรณานุกรม

กัลยาณิวัฒนา, สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้า, กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์. เจ้านายเล็ก ๆ - ยุวกษัตริย์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ซิลค์เวอร์ม, 2549ก.

_____. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้า, กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์. แม่เล่าให้ฟัง พระราชประวัติ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ. 2443-2481. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : ซิลค์เวอร์ม, 2549ข.

โครงการเฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์. http://www.hrh84yrs.org/s33_act_tech_fr.htm ค้นคืนเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2551.

แถมสิน รัตนพันธุ์. โกลั้เบื้องพระยุคลบาท. พิมพ์ครั้งที่ 25. กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน, 2549.

ทศพนธ์ นรทัตน์. พระมหากรุณาธิคุณด้านการพัฒนาสังคมในสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์. วารสารสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 3(1), มกราคม-มีนาคม, 2551. หน้า 9-25.

..... . พระมหากษัตริย์คุณด้านการศึกษาราชภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศสในประเทศไทยของสมเด็จพระเจ้า
พี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยา วัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์, [http:// www.atpf-th.org](http://www.atpf-th.org)
ค้นคืนเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2551.

ปรีดี พิศภูมิวิถี. เก่งแก้วกัลยา. กรุงเทพฯ : มติชน, 2551.

พระอัจฉริยภาพด้านการอ่าน. http://www.hrh84yrs.org/n10_ai_reading.htm ค้นคืนเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม
2551:

พระอัจฉริยภาพด้านพระนิพนธ์. http://www.hrh84yrs.org/n10_ai_writing.htm ค้นคืนเมื่อวันที่ 21
พฤษภาคม 2551.

มติชน. พระอัจฉริยภาพด้านการประพันธ์ ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาวัฒนาฯ. [http://
www1.matichonmultimedia.com/~matichon/news_detail.php?id=15408](http://www1.matichonmultimedia.com/~matichon/news_detail.php?id=15408) ค้นคืนเมื่อวันที่ 27
พฤษภาคม 2551.

ไร้ญาติ. Sans Famille by Hector Malot. <http://moacb.multiply.com/journal/item/5> ค้นคืนเมื่อวันที่ 23
พฤษภาคม 2551.

วัฒนธรรม, กระทรวง. เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาวัฒนา กรมหลวงนราธิวาส
ราชนครินทร์ เนื่องในโอกาสมหามงคลเจริญพระชนมายุ 7 รอบ 6 พฤษภาคม 2550. กรุงเทพฯ:
ด้านสุทธาการพิมพ์, 2550.

..... . สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์. [http://www.
m-culture.go.th/hrh/](http://www.m-culture.go.th/hrh/). ค้นคืนเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2551.

วิษณุ เครืองาม. ขอดวยสักการะ สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงฯ. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. 21(274), 11 มกราคม
2551. หน้า 25.

สรรพสามิต, กรม. กัลยาณีแห่งราชสกุลมหิดล. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2550.

ลีธา พินิจภูวดล. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงสืบสาน
มรดกวัฒนธรรม ทรงนำพัฒนาครูอาจารย์ ในสกุลไทย, ฉบับที่ 2482 ปีที่ 48 ประจำวันอังคารที่ 14
พฤษภาคม 2545, [http://www.sakulthai.com/DSakulcolumndetail.asp?stauthorid=
79&stcolcatid=2&stcolumnid=1402&stissueid=2482](http://www.sakulthai.com/DSakulcolumndetail.asp?stauthorid=79&stcolcatid=2&stcolumnid=1402&stissueid=2482) ค้นคืนเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2551.